

2. Про реалізацію пілотного проекту «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення». Наказ Міністерства юстиції України / Генеральної прокуратури України від 21.01.2019 року № 172/5/10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0087-19#Text>

3. Відновне правосуддя щодо неповнолітніх в умовах воєнного часу; як працює програма та щось змінилось. URL: <https://vilshsr.gov.ua/news/1655288722/>

4. акон України Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство. 03.03.2022 № 2117-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text>

Гавловський Владислав Данилович,
головний науковий співробітник
Міжвідомчого науково-дослідного центру
з проблем боротьби з організованою
злочинністю при РНБО України, кандидат
юридичних наук, старший науковий
співробітник

АНАЛІЗ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ 203-2 КК УКРАЇНИ, ВЧИНЕНИХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Незаконні та нерегульовані азартні ігри – це на сьогодні велика проблема нашого суспільства, оскільки злочинці використовуючи уразливих споживачів у своїх інтересах, оминають нормативні зобов'язання та позбавляють спільноти важливих податкових надходжень та багато іншого.

Зокрема, Президент та генеральний директор AGA Bill Miller відмічас, що нелегальний і нерегульований ринок азартних ігор є дуже поширеним і щорічно позбавляє уряди штатів США \$ 13,3 млрд податків[1].

Варто зазначити, що організована злочинність завжди формувалася навколо найбільш прибуткових сфер діяльності, до якої, безумовно, відноситься і гральний бізнес. Зрощування організованої злочинності з корумпованими представниками правоохоронних органів і владних структур призвело до того, що нелегальні гральні заклади навіть після законодавчого обмеження діяльності з організації та проведення азартних ігор продовжують свою роботу, завдаючи тим

самим відчутних збитків економіці країн, а також шкоди здоров'ю населення та громадськості.

В Україні також законодавча заборона на незаконну діяльність з організації або проведення азартних ігор без ліцензії лише звузила форми вчинення кримінального правопорушення, але не декриміналізувала діяння.

Відповідно даним Державного бюро розслідувань, до 24 лютого в Україні нараховувалось близько 400 підпільних гральних закладів. Після початку повномасштабної російської агресії вони частково припинили свою роботу, але ненадовго. Підпільні гральні зали знову почали поступово відкриватися. Зокрема, найбільше онлайн-казино активізувалися у столиці, Одесі та Київській області. Їхній місячний обіг лише у цих двох містах становив у середньому 300 мільйонів гривень[2].

На сьогодні говорити про офіційну статистику, яка повно і достовірно відображає стан і структуру незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей, проблематично. Це пов'язано з тим, що статистичні дані щодо злочинів, передбачених ст. 203-2 КК України формуються неповні два роки, судова статистика є лише за 2021 рік, а також високий рівень латентності.

Ми можемо проаналізувати тільки динаміку цього виду злочинності, її структуру на основі облікованих злочинів за 11 місяців 2022 року.

Так обліковано 169 кримінальних правопорушень. Із них у 140 (82,8 %) провадженнях досудове розслідування здійснювалося органами Національної поліції України, 16 (9,5 %) – Бюро економічної безпеки України.

Порівняно з аналогічним періодом 2021 р. кількість облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 203-2 КК України, зменшилася у 2,4 раза або на 58,3% (у 2021 р. – 405 проти 169 у 2022 р.).

Питома вага облікованих незаконних діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей складає 0,05 % від усіх облікованих кримінальних правопорушень за 11 місяців 2022 року. У 2021 році цей показник складав 0,13 %.

Кількість кримінальних правопорушень, за якими провадження направлені до суду з обвинувальним актом, зменшилася у 11 разів (44 у 2021 р. проти 4 у 2022 р.).

У 10,3 раза зменшилася кількість виявлених незаконних діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей, що

вчинені групою осіб, за якими провадження закінчено – 41 у 2021 р. проти 4 у 2022 р.

Щодо статистичних даних про виявлених осіб, які вчинили незаконну діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей.

Загалом за 11 місяців 2022 р. виявлено 12 осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, передбачені ст. 203-2 КК України, що на 71,4 % більше порівняно з аналогічним періодом 2021 р. (7 у 2021 р. проти 12 у 2022 р.). Усі правопорушники є громадянами України.

Соціально-демографічна структура осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у поточному році наступна за:

- статтю – виявлено 10 жінок (83,3 %), які вчинили кримінальні правопорушення;

- віком – 18-28 років – 6 (50,0 %), 29-39 років – 5 (41,7 %), 40-54 років 1 (8,3 %);

- освітою на час вчинення кримінального правопорушення – всі 12 осіб мали базову середню та профільну середню освіту;

- зайнятістю на час вчинення кримінального правопорушення – всі 12 працездатні, які не працювали і не навчалися.

За звітний період усі 12 осіб вчинили кримінальні правопорушення у складі організованої групи або злочинної організації, з них 8 – з міжрегіональними зв'язками.

Варто звернути увагу на статистичні дані про виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у минулих роках. До речі, таких осіб виявлено 59, що у 4,9 раза більше порівняно з тими, що вчинили кримінальні правопорушення у поточному році. За аналогічний період минулого року таких осіб виявлено (85). У складі групи кримінальні правопорушення вчинили 55 осіб, у т.ч. 49 у складі організованої групи або злочинної організації, з них 4 – з міжрегіональними зв'язками.

До судів першої інстанції у 2021 році надійшло 68 проваджень про злочини, передбачені ст. 203-2 КК України, перебувало на розгляді 231 провадження, розглянуто проваджень – 71

Питома вага проваджень, які надійшли у 2021 році складає 5,9 % від загальної кількості проваджень, які надійшли до судів першої інстанції у 2021 році.

Із постановленням вироку розглянуто 13 проваджень, з них 5 із затвердженням угоди про визнання винуватості.

Кількість нерозглянутих проваджень на кінець звітного періоду – 160. Кількість осіб, щодо яких провадження нерозглянуто – 398, у

т.ч. за вчинення злочину у складі організованої групи або злочинної організації – 117.

У 2021 році кількість осіб, які вчинили злочини, передбачені ст. 203-2 КК України, провадження щодо яких перебували в суді складала 581. При цьому за вчинення злочину у складі організованої групи або злочинної організації – 189.

Питома вага такої категорії осіб складає 0,2 % від загальної кількості осіб провадження щодо яких перебували в суді (243603). Питома вага осіб, які вчинили злочини у складі організованої групи або злочинної організації складає 4,1 % від загальної кількості осіб, які вчинили злочини у складі організованої групи або злочинної організації (4569).

У 2021 році було засуджено 19 осіб, у т.ч., які вчинили злочини у складі організованої групи чи злочинної організації – 6. Щодо яких кримінальне провадження закрито – 155.

У 2021 році по 49 особам судові рішення набрали законної сили. Із них 7 засуджено, виправдано 2, матеріали кримінального провадження у відношенні яких закрито – 40.

Із 7 засуджених до 6 застосовано штрафи, 1 особу звільнено від покарання з випробуванням.

Усі засуджені є громадянами України. Дві особи вчинили злочини у складі організованої злочинної групи.

Віковий склад виглядає таким чином: від 18 до 25 років – 1 особа; від 30 до 50 років – 4 особи; від 50 до 65 років – 2 особи. Жінок, схильних до незаконних організацій та проведення азартних ігор засуджено більше ніж чоловіків – 4 жінки та 3 чоловіки. Серед осіб, схильних до вчинення такого злочину, можна назвати порівняно низький рівень освіченості. Так, по одній засудженій особі мали повну вищу, професійно-технічну, повну загальну середню освіту, а 4 особи – базову загальну середню.

Заняття засуджених на момент вчинення злочину: робітники – 3, працездатні, які не працювали і не навчалися – 4.

Варто відмітити, що на сьогодні існують значні труднощі у виявленні та розслідуванні злочинів, передбачених ст. 203-2 КК України, які визначаються низкою факторів – висока латентність; корупція; винахідливість, кримінальний професіоналізм та правова грамотність злочинців; небажання громадян взаємодіяти з правоохоронними органами; ослаблення діяльності, спрямованої на виявлення аналізованих злочинів; недостатній рівень компетентності та професіоналізму працівників правоохоронних органів; відсутність

спеціальних наукових досліджень, присвячених методиці виявлення та розслідування.

Серед них особливе місце займає корупція. Як зазначалося раніше, за 11 місяців 2022 року всі виявлені особи вчинили злочини у складі організованої групи або злочинної організації, з них 8 (66,6 %) – з міжрегіональними зв'язками.

Відомо, що високий рівень корупції негативно позначається на розслідуванні всіх видів злочинів, і незаконні організації та проведення азартних ігор у цьому сенсі не стають винятком. Даний вид незаконного підприємництва без заступництва з боку посадових осіб правоохоронних органів існувати та розвиватися не може.

Як приклад, у липні 2022 року працівниками ДБР було викрито та припинено діяльність однієї з найбільших мереж підпільних гральних залів, які працювали із забезпеченням суворої конспірації протягом щонайменше п'яти років. Незаконну діяльність з проведення азартних ігор за плату прикривали правоохоронці, які, зокрема, не реагували на заяви та скарги громадян щодо функціонування закладів, де їхні рідні нерідко залишали всі заощадження [2].

Варто зазначити, що важливу роль у виявленні цих кримінальних правопорушень з корупційними зв'язками мають відігравати підрозділи внутрішньої безпеки правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Незаконные азартные игры в США ежегодно лишают правительства штатов 13,3 млрд долларов налогов: AGA

<https://sigma.world/ru/news/nezokkie-azartnie-igri-v-ssha-ezhegodno-lishajut-pravitelstva-shtatov-13-3-mlrd-dollarov-nalogov-aga/>

2. «Кришували» правоохоронці: затримали організаторів підпільних казино у Києві

<https://vechirniy.kyiv.ua/news/73694/>